

PÉLDA EGY ILLUSZTRÁLT SZÖVEG KREATÍV-PRODUKTÍV MEGKÖZELÍTÉSÉRE

BENKES ZSUZSA

0. Bevezetés

A magyar nyelv tanulása színvonalának emelése érdekében a Művelődési és Köznevelési Minisztérium minden tanévben meghirdeti az általános iskolai (13—14 éves korú) tanulók „Nyelvünkben élünk” magyar nyelvi kommunikációs tanulmányi versenyt.

A versenykiírásnak megfelelően a többfordulós vetélkedő feladatait a versenybizottságoknak (a) az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás, (b) a kommunikációs helyzetgyakorlatok, (c) a műveletek a nyelvvel, valamint (d) a népismeret témakörből kell összeállítaniuk.

Az 1993/94. évi „Nyelvünkben élünk” magyar nyelvi kommunikációs verseny országos döntőjén az írásbeli és szóbeli feladatok között első alkalommal szerepeltettünk több (az alábbiakban *-gal jelölt), a szemiotikai textológiára mint elméleti keretre épülő, kreatív-produktív szövegelemzési és szövegalkotási gyakorlatot.¹

A versenyzőknek (maguk választotta tetszőleges sorrendben) az alábbi csoportokba sorolható, kilenc írásbeli feladatot kellett megoldaniuk:

- a nyelvi elemzés körébe tartozókat a szó és a mondat szintjén;
- szövegelemzést kívánót, megtoldva az illusztráció és szöveg kapcsolatára vonatkozó feladattal*;
- szövegalkotási feladatokat* és végül
- játékos formában ugyan, de verstani ismereteiket mozgósító, minta utáni önálló ‘versírói’ feladatot*.

A kreatív-produktív szövegelemzési és szövegalkotási versenyfeladatok összeállításakor az alábbi szövegtani, illetőleg pedagógiai kérdéseket tartottuk szem előtt:

- a szemiotikai textológia olyan szövegtani koncepció, amely a szöveget ‘jelölő—jelölt’ viszonyként tekinti, és nemcsak irodalmi (vers és próza), hanem tetszőleges szövegek elemzéséhez is elméleti keretet kíván nyújtani, szövegen itt az úgynevezett multimediális (a nyelvi összetevő mellett más — képi illusztratív, zenei stb. — összetevőket is tartalmazó) szövegeket értve;²
- a szöveg mint jelkomplexus szemiotikai összetevőikhez készíthetők olyan kreatív-produktív gyakorlatok,³ amelyek alkalmasak arra, hogy képet kapjunk a gyakorlatot megoldó tanulók szövegértési, szövegalkotási ismereteiről, képességeiről függetlenül attól, hogy milyen tanítási program, tanterv szerint tanulnak.

1. Egy illusztrált szöveg kreatív-produktív megközelítése

A *kreatív-produktív szöveg megközelítést* érvényesítő feladatok közül itt egyrészt egy olyan összetett írásbeli feladatot, másrészt egy olyan szóbeli feladatot mutatunk be, amelyek például szolgálhatnak arra: hogyan terjeszthető ki a szövegelemzést, illetve a szövegalkotást előkészítő kreatív-produktív megközelítési mód *multimediális* (a nyelvi összetevő mellett más: zenei, képi illusztratív stb.) összetevőket is tartalmazó *kommunikátumok* megközelítésére.

A feladatok bemutatását követően röviden szólunk azok eredményeiről. Az írásbeli feladatokra vonatkozóan ezeket az eredményeket néhány versenyző megoldásának szó szerinti közlésével is szemléltetjük.

1.1. Írásbeli feladatok

Az írásbeli feladatok egy része Collodi: *Pinokkió kalandjai* (Fordította és átdolgozta Rónay György. Szecskó Tamás rajzaival. Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1967.) című művére mint a versenyző korosztály ajánlott olvasmányai egyikére épült. (Erről a könyvről és szerte a világban a hozzá készült illusztrációkról a verseny ideje alatt a résztvevők érdekes — szóbeli feladataik megoldásához segítséget nyújtó — előadást hallhattak PETŐFI S. JÁNOS professzor úrtól, az országos zsűri elnökétől.)

Az itt bemutatott — az idézett mű 6. fejezetéhez készített — kreatív-produktív gyakorlat két részből áll.

Az *első rész* — a szövegelemzést előkészítő úgynevezett *szöveg felépítés-alakító* (anticipatorikus) *gyakorlattípus*ba sorolható — a feladata megoldásaival (a gyakorlat céljára átrendezett 6. fejezet 'helyreállítás'-ra tett kísérleteikkel) a versenyzők lényegében arra keresték a választ, hogy egy adott világdarab hányféleképpen jeleníthető meg egy szövegben akkor is, ha csupán a bekezdések globális sorrendjét változtatják meg.

A *b)* feladat akár kreatív-produktív *szövegalkotási gyakorlat*nak is tekinthető. Az indoklásokból ugyanis arról alkothatunk képet: milyen nyelvi és nem nyelvi természetű ismereteiket képesek mozgósítani a versenyzők az 'átalakított' szöveg bekezdéssorrendjének helyreállításakor.

A *második rész* feladatai a szöveg és az illusztráció közötti kapcsolat feltárására irányultak. Megjegyezzük, hogy a feladathoz választott illusztrációk (illetve a 2. számú illusztrációrészlet) ugyancsak az idézett műből valók.

A két részből álló gyakorlat eredményeinek bemutatását és rövid elemzését megelőzően lássuk itt elsőként Collodi: *Pinokkió kalandjai* könyvéből a 6. fejezet — a szemiotikai textológia terminológiájával élve — eredeti *vehikulumát* (lásd az 1. számú mellékletet), majd azt az összetett versenyfeladatot (lásd a 2. számú mellékletet), amelyet a tanulók kézhez kaptak.

Az első rész *a)–b)* feladataival kapcsolatban megjegyezzük, hogy a gyakorlat céljára átrendezett szöveggel a versenyzők — ha ennek szükségét érezték — úgy is dolgozhattak, hogy a betű- és számjelekkel ellátott bekezdéseket előbb 'csikokra' vágva rendezhették el az általuk elfogadhatónak tartott sorrendbe, s ezt követően tüntethették fel megoldásukat a feladatlap megfelelő helyére beírt betű- és számjelekkel.

A versenyfeladatokat 80 (13—14 éves korú) tanuló oldotta meg.

Az *első* rész feladatainak megoldásaival kapcsolatban a következőket jegyezzük meg.

Az *a)* feladat eredményei azt mutatják, hogy

- kis kivétellel a versenyzők többsége ‘rátalált’ a szöveg eredeti (TNPKVCLESFRB) bekezdéssorrendjére;
- az a néhány versenyző, aki más sorrendet tartott elfogadhatónak, általában azokat a bekezdéseket cserélte fel, vagy nem tudta ‘elhelyezni’, amelyekben a többi bekezdéssel — mint ez az indoklásokból kiderül — sem tartalmi, sem nyelvi természetű kapcsolódást felfedezni nem tudott.

Az eredmények szemléltetésére elsősorban azoknak a versenyzőknek a megoldásából válogattunk, akik a feladatot jól értelmezték, és ehhez a jó értelmezéshez kerestek megfelelő válaszokat. (A tanulói indoklásokban a nyelvi természetű ismeretek alkalmazását sejtető részeket dőlt betűvel emeltük ki. Az egyes megoldások előtti, zárójelbe tett számok az egyes versenyzőket jelölik.)

(1) a) TNPKVCLESFRB

b) „A T-ből megismerjük az időjárást, a rossz időt, ami bevezetésnek hat. Az N-ből Pinokkiót, a szereplőt és helyzetét, a P-ből a falut. PKVCLE, itt elmondja a történetet. Majd egy hasonlattal kezdve leírja, hogyan ér haza, és alszik el: SFR. Végül egy hangot hall, Dzsepettót, B. Az R-nek a B, az L-nek az E stb. a következőképpen.”

(2) a) TNPKVCLESFRB

b) „A fejezet a vihar leírásával indul, hiszen ez az alapja, ez indítja el a cselekményt. Ezután megtaláltam azt a darabkát, hogy mi lett a vihar következménye: Pinokkió nagyon félt, éhes is volt, elment otthonról a faluba. Ezután következik a falu leírása, hiszen Pinokkió első pillanatban csak azt látta, hogy a falu milyen kihalt, sehol semmi nyoma az életnek. Értelmileg is ide kapcsolódik ez a rész, hiszen az *»ott«* *szócska ide illeszti be*. Ezt követi, hogy a kihalt falu milyen érzéseket vált ki Pinokkióból: elkezd rángatni egy ház csengőjét. Innen már tudni lehet a fejezet további részét. Az éjjeli zavarásnak a lakó nem örül, kitalálja, hogy leckéztesse meg a fiút, hideg vizet zúdít rá. A fiú ázott verébként megy haza, elalszik, s ekkor érkezik Dzsepettó.”

(3) a) TNPKVCLESFRB

b) „Mivel a szövegben az egymást követő mondatoknak valami módon össze kell kapcsolódnuk, kell bennük lenni legalább egy-két szónak, amivel össze lehet kötni őket egymással. Ha ez a híd megvan, már értelmes szöveget kaptunk. Pinokkió történetében szerintem azért következnek a mondatok ilyen sorrendben, mert lehet bennük találni olyan szavakat, amelyek tartalmilag összkötik egymást.”

(4) a) TNPKVCLESFRB

b) „Úgy próbáltam sorrendbe tenni, hogy minden mondatban legyen valami, ami utal a következőre. Először a körülményekkel kellett megismerkednünk, azután a főszereplő érzéseivel, mert ezek miatt történt minden úgy, ahogy olvashattuk.”

(5) a) TNPKVCLESFRB

b) „Az első betűvel jelölt rész a körülményeket és az időt mutatja be. Ez a történet elejére kívánczik. A második betűvel jelölt azért következik ez után, mert az elején

lévő utalást Pinokkió félelmére jól kapcsolhatjuk a rossz időhöz. A P első mondata így kezdődik: »*Ott azonban...*« Ez is kapcsolható az előző rész végéhez, a faluba érkezéshez. A KVCLE az önmagával való balszerencsét meséli el időrendi sorrendben. Az S a hazatérést mutatja be, s »*ázott ürge*« kifejezése miatt egyértelműen kapcsolódik a »*nyakonöntéshez*«. Az FR az elalvás és az ébredés. Az F a lábra való utalás miatt kapcsolódik az S-hez. A B pedig voltaképpen az R befejezése: »... egy hang.« »Az öreg Dzsepettó hangja.«

(6) a) **TNPKVCLESFRB**

b) „Mindenképpen azt tartottam elsőnek, hogy: »Téli éjszaka volt« hiszen a történetek általában úgy indulnak, hogy bemutatják a körülményt, amiről majd a szöveg szól. Ebből következett a második rész, amelyben már megjelent a főhős, de az ő lelkiállapota mindenképpen kapcsolódott az indításhoz. Ezután Pinokkió lépésről lépésre megcselekedte a leírtakat. Tulajdonképpen egymásra épültek az egyes részek, mindben találtam valami utalást, ami rámutatott a következőre, továbbvitte az eseményeket.”

Az összetett gyakorlat első részének legalább ilyen mértékű bemutatását azért tartottuk szükségesnek, mert a második rész — ténylegesen egy illusztrált szöveg kreatív-produktív megközelítésére irányuló — feladatainak [a) és b)] helyes megoldása feltételezte az előző feladatok alapjául szolgáló szöveg alapos ismeretét, de legalább többszöri, figyelmes olvasását.

A második rész feladatainak megoldásával kapcsolatban — hangsúlyozva, hogy a multimédiális kommunikátumok megközelítésére szolgáló kreatív-produktív gyakorlatok közül az itt bemutatottat kezdeti próbálkozásnak tartjuk — a következőket jegyezzük meg.

- Az 1., illetve a 3. illusztrációt választó versenyzők b) feladatra adott válaszaik egyértelműen arra engednek következtetni, hogy választásukat — ha érezhetően a szövegből próbáltak is kiindulni — elsősorban Pinokkió iránti érzelmeik befolyásolták (például: „Az 1. képet választom. Szerintem nagyon megindító, ha valakinek nincs mit ennie. Iszonyúan rossz érzés lehet (...) arra várni, hátha valaki megszán egy kis étellel (...) én szívesen segítenék az ilyen embereken, ha módom lenne rá”), és figyelmen kívül hagyták a szövegnek azokat a részeit (például: „(...) még egy árva kutya se kószált (...); „Sapkája ugyan még nem volt...”), amelyek rávezették őket a helyes választásra; szinte hasonló a helyzet, ha inkább a rajzokból indultak ki, azt a rajzot választották, amelyiken felfedezni vélték Pinokkió általuk elképzelt testi-lelki állapotát (például: „Az 1. képen olyan elesett, nem olyan, mint egy gonosztevő”).
- Igen változatosak a 2. illusztrációt választó versenyzők indoklásai is: sokan közülük elsősorban a szöveg megfelelő utalásai szerint választanak (pl.: (2), (6), (14)); többen ezt kiegészítik Pinokkió testi-lelki állapotának leírásával (pl.: (1), (3), (4), (9), (11)); néhányan választásukat a szövegből vett idézetekkel, idézet jellegű kifejezésekkel támasztják alá (pl.: (10), (15)); az indoklásokban itt is előfordul a Pinokkió iránti rokonszenvből (pl.: (7), (12)), valamint az illusztrációból való kiindulás mint a választás meghatározója (pl.: (5), (8), (13)) stb.
- Az indoklásokból arról is képet kaphattunk, kik voltak azok a versenyzők, akik a teljes művet olvasták, mint ahogy arról is, hogy a ‘nem olvasás’ a megfelelő-

nek tartott illusztráció megválasztását nem befolyásolta. Ez minden bizonnyal azzal is magyarázható, hogy az idézett mű egyes fejezetei szinte önmagukban is megálló történetekként is olvashatók.

A fentiek szemléltetésére lássunk itt most egy válogatást a 2. illusztrációt választó versenyzők indoklásaiból. (Megjegyezzük, hogy a hivatkozás megkönnyítésére a versenyzőket itt is zárójelbe tett sorszámokkal jelöltük, következésképpen az előző feladat megoldásaival megegyező sorszámok nem jelentik azt, hogy mindkét megoldás ugyanazon versenyzőtől származik.)

(1) a) 2.

b) „A szövegből kiderül, hogy Pinokkiónak nincs sapkája, ezért az 1. már eleve nem lehet. A 3. azért nem, mert amikor befutott a faluba, egy teremtett lélekkel sem találkozott. A 2. kép viszont kifejezi Pinokkió megviseltségét, magányát, éhességét azon kívül, hogy csak ez jó a szöveghez.”

(2) a) 2.

b) „Itt Pinokkió a ház ablaka alatt áll, s a ráöntött víz csöpög le róla. Kizárásos alapon lehetett gondolkodni, az 1. azért nem helyes, mert bár Pinokkió könyörög, de kalap van a fején, és a szöveg szerint neki nem volt sapkája. A 3. sem jó, mert a város, ahová ment, kihalt volt, sehol semmi nyoma nem volt az életnek.”

(3) a) 2.

b) „Azért választottam ezt, mert Pinokkió itt látszik olyan elesettnek, mint ahogy az a szövegben megjelenik. Éhes, és felülről a víz is csurog rá. Tényleg sajnálni való.”

(4) a) 2.

b) „Kizárásos alapon választottam: az 1. nem lehet, mert Pinokkión nem volt sapka (E: »Sapkája ugyan nem volt...«) A 3. sem lehetett, mert a szövegből kiderül, az utca kihalt volt. A 2. képen látszik, hogy Pinokkió éhes és fázik.”

1.2. Szóbeli feladat

A szóban forgó országos döntő egyik — egyéni — szóbeli feladata ugyancsak Pinokkió történetéhez kapcsolódott (lásd a 3. számú mellékletet).

A feladatot így fogalmaztuk meg.

A kézhez kapott lapon **A-B-C-D** betűkkel jelölt, négy illusztrációt találsz. Ezek az illusztrációk Pinokkió történetének egy idegen nyelvű kiadásához készültek. A négy illusztráció közül *három* a könyv egyik, *egy* pedig egy *másik* fejezetéhez készült.

a) Válaszd ki azt a három illusztrációt, amelyik véleményed szerint egy fejezethez készült! (Más szóval ez azt jelenti, hogy el kell döntened, melyik betűjelű illusztráció készült egy másik fejezethez.)

b) Indokold szóban a döntésedet!

A fenti feladattal kapcsolatban a következőket jegyezzük meg:

— A megoldás azoknak a versenyzőknek sem okozhatott gondot, akik Pinokkió történetét nem olvasták, mert — mint arra már utaltunk — ezek az illusztrációk

- (ha más összefüggésben is) szerepeltek a szóbeli versenyt előkészítő előadásban;
- minthogy ennek a feladatnak az értékelésekor a hangsúlyt a szóbeli indoklások nyelvi megformáltságára helyeztük, különösebb hátrányt azok a versenyzők sem szenvedtek, akik nem a valójában összetartozó három illusztrációt választották, de választásukat indokolni tudták;
 - a feladat összetettsége itt abban állt, hogy egyrészt képet kaphattunk arról, hogyan látják a versenyzők a szöveg és kép kapcsolatát, másrészt arról is, hogyan tudják hasznosítani, és megfelelő nyelvi formába önteni az illusztrációkkal kapcsolatos, korábban elhangzott információkat.

Tekintettel arra, hogy a feladatokat már megoldott versenyzők egymást meghallgathatták, a szóbeli feladatokat nem rögzítettük. A valamennyi indoklásból levont tapasztalatok azt mutatják, hogy:

- az összetartozó illusztrációk helyes (D-A-C) megválasztása a versenyzők felének sikerült;
- az indoklások — a jó vagy helytelen választástól függetlenül — igen különbözőek voltak: a versenyzők egy részének szóbeli indoklása mindössze a választott három betűjel közléséből, legfeljebb az „azért, mert így logikus” megjegyzés hozzáfűzéséből állt (amely általános megjegyzést mint indoklást nem fogadtunk el); más részük (noha azt a feladatban nem kértük) helyes vagy helytelen választását rögtönzött történetként adta elő; a helyes választás tartalmában, felépítésében és nyelvi megformáltságában egyaránt elfogadható indoklása csak a versenyzők kisebb részének sikerült.

(Nem célunk itt a verseny pedagógiai tanulságainak levonása, azt azonban elgondolkodtatónak tartjuk, milyen kevéssé képesek egy ilyen szintű verseny résztvevői is gondolataik szóbeli kifejezésére.)

2. Záró megjegyzések

A szövegmegközelítés módjai⁴ közül a kreatív-produktív megközelítés — különösen annak egyik domináns válfaja: *a lexikai verbális elemekből felépülő szövegek elemzését előkészítő megközelítés* — esetében már rendelkezésünkre állnak kipróbált és tipologizált *kreatív-produktív gyakorlatok*.⁵

A *multimediális kommunikátumokra* vonatkozó szövegelemzés- és szövegalkotás-előkészítő gyakorlatok esetében a képversekkel eddig végzett, valamint az itt bemutatott és további gyakorlatok tapasztalatainak elemzése vezethet el komplex gyakorlatok kidolgozásához, illetőleg azok tipologizálásához.

Téli éjszaka volt. Mennydörgött, villámlott, mintha tüzet fogott volna az ég. Süvített a szél, nyögtek, csikorogtak a fák.

Pinokkió rettentően félt, de félelménél is nagyobb volt az éhsége, az éhségnél pedig nincs meggyőzőbb érv; így aztán fogta magát, kilépett az ajtón, útnak eredt, hatalmas ugrásokkal haladt, és lihegve, nyelvét lógatva hamarosan elérte a falut.

Ott azonban sötét és kihalt volt minden. A boltok csukva, a kapuk zárva, az ablakok feketék; még egy árva kutya se kószált az utcán. Sehol semmi nyoma életnek.

Pinokkió kétségbeesésében és éhségében végül is elkezdte rángatni az egyik háznak a kapucsengőjét.

„Majd csak előjön valaki” – gondolta.

Mutatkozott is csakhamar egy hálósipkás kis öreg odafönt az ablakban.

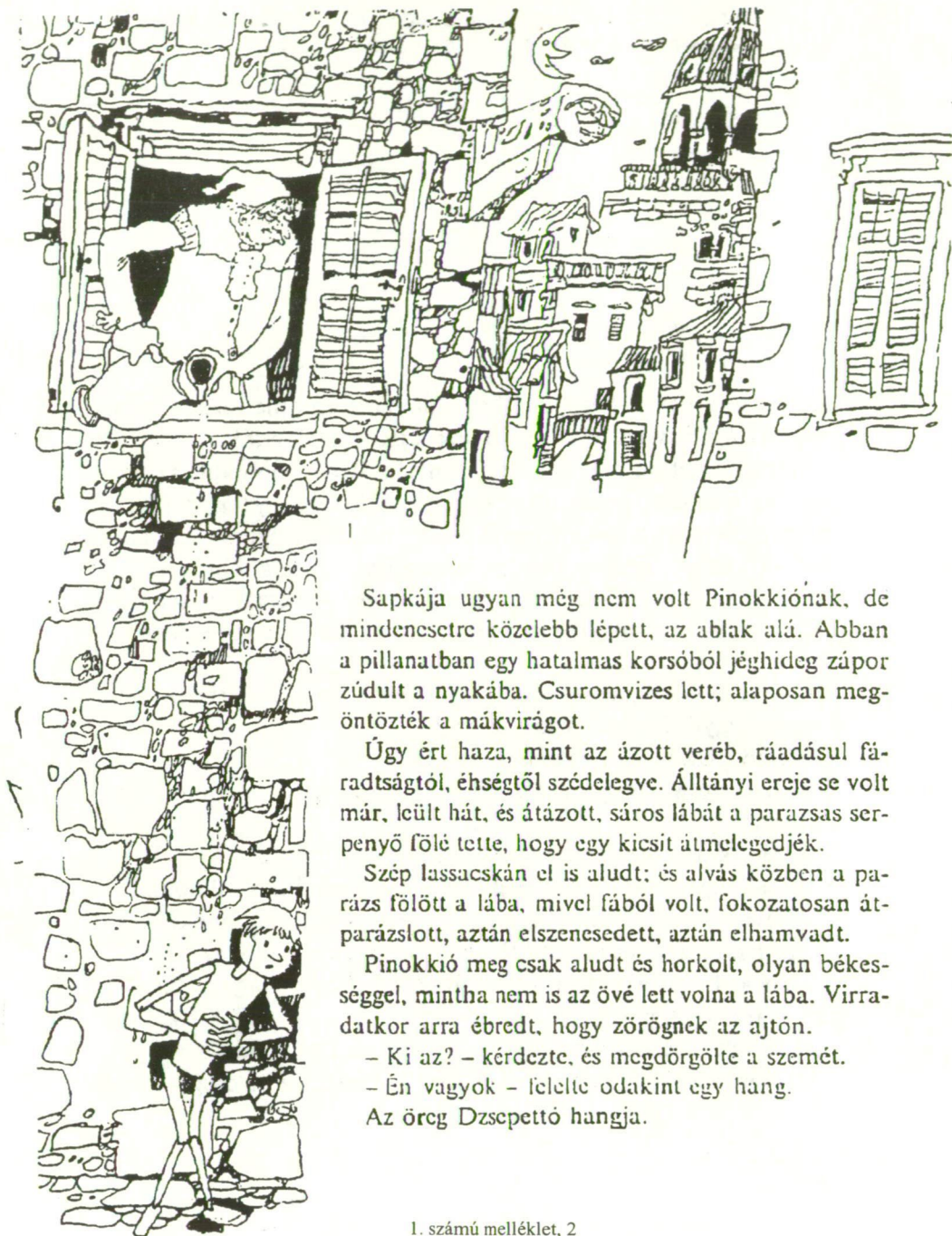
– Mit akarsz ilyen késő éjjel?! – kiáltott le dühösen.

– Csak egy darabka kenyeret – mondta rimánkodva Pinokkió.

– Várj egy pillanatig! – mondta az öreg. Azt hitte, Pinokkió is azok közül a mihaszna lurkók közül való, akik éjente azzal szórakoznak, hogy becsöngetnek a házakba, és megzavarják álmukban a békés polgárokat.

Nem telt bele egy perc sem, újra nyílt fönt az ablak.

– Gyere idebb, és tartsd a sapkád! – kiabált le az öreg.



Sapkája ugyan még nem volt Pinokkiónak, de mindenesetre közelebb lépett, az ablak alá. Abban a pillanatban egy hatalmas korszóból jéghideg zápor zúdult a nyakába. Csuromvizes lett; alaposan megöntözték a mákvirágot.

Úgy ért haza, mint az ázott veréb, ráadásul fáradtságtól, éhségtől szédelegve. Álltányi ereje se volt már, leült hát, és átázott, sáros lábát a paraszas serpenyő fölé tette, hogy egy kicsit átmelegedjék.

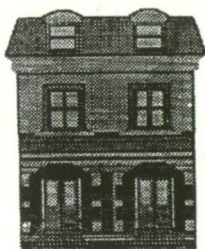
Szép lassacskán el is aludt; és alvás közben a parázs fölött a lába, mivel fából volt, fokozatosan átparázlott, aztán elszenesedett, aztán elhamvadt.

Pinokkió meg csak aludt és horkolt, olyan békeséggel, mintha nem is az övé lett volna a lába. Virradatkor arra ébredt, hogy zörögnek az ajtón.

– Ki az? – kérdezte, és megdörgölte a szemét.

– Én vagyok – felelte odakint egy hang.

Az öreg Dzsepettó hangja.



Pinokkió

A következő oldalon Pinokkió történetéből egy olyan fejezetet olvashatsz, amelynek bekezdéseit összekevertük. A bekezdéseket betűkkel jelöltük.

a) Rendezd át a bekezdések sorrendjét úgy, hogy egy számodra elfogadható szöveget kapj!

Írd a megfelelőnek tartott bekezdések betűjelét az alábbi táblázatba!

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

b) Indokold meg néhány mondattal az általad megfelelőnek tartott bekezdéssorrendet!

B	Az öreg Dzsepettó hangja.
C	Mutatkozott is csakhamar egy hálósipkás kis öreg odafönt az ablakban. - Mit akarsz ilyen késő éjjel?! - kiáltott le dühösen. - Csak egy darabka kenyeret - mondta rimánkodva Pinokkió. - Várj egy pillanatra! - mondta az öreg. Azt hitte, Pinokkió is azok közül a mihaszna lurkók közül való, akik éjente azzal szórakoznak, hogy becsöngetnek a házakba, és megzavarják álmukban a békés polgárokat.
E	Sapkája ugyan még nem volt Pinokkiónak, de mindenesetre közelebb lépett, az ablak alá. Abban a pillanatban egy hatalmas korszóból jéghideg zápor zúdult a nyakába. Csuromvizet lett; alaposan megöntözték a mákvirágot.
F	Szép lassacskán el is aludt; és alvás közben a parázs fölött a lába, mivel fából volt, fokozatosan átparázslott, aztán elszenesedett, aztán elhamvadt.
K	Pinokkió kétségbeesésében és éhségében végül is elkezdte rángatni az egyik háznak a kapucsengőjét.
L	Nem telt bele egy perc sem, újra nyílt fönt az ablak. - Gyere idebb, és tartsd a sapkádat! - kiabált le az öreg.
N	Pinokkió rettentően félt, de félelménél is nagyobb volt az éhsége, az éhségnél pedig nincs meggyőzőbb érv; így aztán fogta magát, kilépett az ajtón útnak eredt, hatalmas ugrásokkal haladt, és lihegve, nyelvét lógatva hamarosan elérte a falut.
P	Ott azonban sötét és kihalt volt minden. A boltok csukva, a kapuk zárva, az ablakok feketék; még egy árva kutya se kószált az utcán. Sehol semmi nyoma életnek.
R	Pinokkió meg csak aludt és horkolt, olyan békességgel, mintha nem is az övé lett volna a lába. Virradatkor arra ébredt, hogy zörögnek az ajtón. - Ki az? - kérdezte, és megdörzsölte a szemét. - Én vagyok - felelte odakint egy hang.
S	Úgy ért haza, mint az ázott veréb, ráadásul fáradtságtól, éhségtől szédelegve. Álltányi ereje se volt már, leült hát, és átázott, sáros lábát a parazsas serpenyő fölé tette, hogy egy kicsit átmelegedjék.
T	Téli éjszaka volt. Mennydörgött, villámlott, mintha tüzet fogott volna az ég. Süvített a szél, nyögtek, csikorogtak a fák.
V	"Majd csak előjön valaki" - gondolta.

"Szöveg és illusztráció"



1.



2.



3.

Képzeld el, hogy az előző feladatban helyreállított fejezet illusztrálására a fenti három rajz közül neked kell egyet választanod!

a) Hányas sorszámú rajzot választod?

„ _____

b) Indokold meg a választásodat!

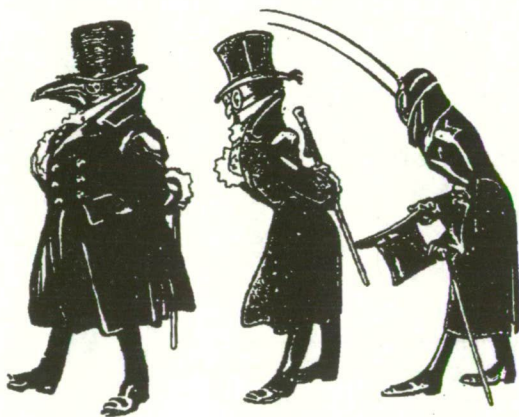
A



B



C



D



3. számú melléklet

Jegyzetek

1. A „Nyelvünkben élünk” magyar nyelvi kommunikációs verseny 1993/94. évi országos fordulója *Írásbeli feladatait* lásd a *Magyartanítás* 1994. 65. száma 1—26. betéti oldalain.
2. Lásd ehhez többek között a *Szemiotikai szövegtan 1—6.* (JGYTF Kiadó, Szeged) számaiban PETŐFI S. János vonatkozó írásait, valamint ugyanott a témával kapcsolatban közölt bibliográfiákat.
3. Kreatív-produktív szövegmegekölzelítés céljára átrendezett próza- és versszövegekkel végeztethető — különböző életkorú tanulók körében kipróbált — gyakorlatok részletes bemutatása, elemzése a PETŐFI—BENKES: *Elkallódni megkerülni. Versek kreatív megközelítése szövegtani keretben* (OTTÉV, 1992.), a BENKES—PETŐFI: *A vers és próza kreatív-produktív megközelítéséhez. Alapfeladat-típusok* (OKSZI, 1993.), a PETŐFI—BÁCSI—BENKES—VASS szerzőközösség által írt *Szövegtan és verselemzés* (PSZM Projekt, 1993.), valamint az 1994 szeptemberében, a TREZOR Kiadónál megjelent PETŐFI—BÁCSI—BÉKÉSI—BENKES—VASS szerzőközösség által írt *Szövegtan és prózaelemzés* című könyvekben olvashatók, és ilyen jellegű gyakorlat típusokat is tartalmaz az a „Tájékoztató” sorozat, amelyet *Az (újra)alkotó képzelet nyomában* címmel közöl a *Magyartanítás* folyóirat az 1993. 2—5. és 1994. 1. számaiban.
4. Szövegmegekölzelítési módok: a) analitikus-kreatív, b) szintetikus-kreatív, c) az előzőeket előkészítő kreatív-produktív megközelítés. A kreatív-produktív megközelítés domináns válfajai: a) szövegelemzést előkészítő kreatív-produktív, valamint b) szövegalkotást előkészítő kreatív-produktív megközelítés.
5. Lásd ehhez: Jegyzetek 3.

A CREATIVE-PRODUCTIVE APPROACH TO AN ILLUSTRATED TEXT

ZSUZSA BENKES

This paper represents an example on how the creative-productive approach — elaborated in the framework of the semiotic textology — can be applied to illustrated texts.

The exercises (based on the 6th chapter of the „Adventures of Pinocchio” written by C. COLLODI) have been done by 13—14 years old pupils, who took part on an inter-school competition.